

ESKİ MEKTUPLAR 1897

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Kenan. Meliha'nın halazadesi olan Kenan, henüz üç yaşlarında iken hem validesini hem de pederini kaybeder. Çocukluğundan beri hayatının en büyük tesellisini Meliha ile sohbetlerde bulan Kenan, Meliha'ya âşiktir. Meliha'ya çok düşkün olmakla birlikte onunla olan evlilik hayali eniştesi tarafından kabul görür. Mektebi Mülkiyeyi kazandıktan sonra kısa süre için ayrılmak durumunda kalırlar fakat hep aklında Meliha'sı vardır. Düşünmeden karar alan ve asabi bir adam olarak büyüyen Kenan, Saim Bey'in kardeşinin yaptığı tuzağa düşerek Meliha'dan uzaklaşır. Her ne kadar zeki de olsa kendisine karşı kurulan hain plan karşısında çaresiz kalır. Aşırı duygusal ve ahlaklı bir kişi olan Kenan, Meliha'nın başkası ile evlendirilmiş olmasına dayanamaz ve bir veda mektubu yazarak İstanbul'a geri döner.

Meliha. Annesini çocukken babasını da genç kız olduğunda kaybeden Meliha, ahlaklı ve iffetli bir kız olmasıyla tanınır. Kenan'a çocukluktan itibaren düşkün olan Meliha, babasının da arzusu ile Kenan ile sözlenir lakin araya okul girdiği için beklemek durumunda bırakılır. Art niyetli amcası Daim Bey ve zevcesinin kolayca tuzaklarına düşerek oğulları ile mirası elinden alınmak istenir. İtaatkâr ve pasif bir kız olan Meliha, babasının ölümü nedeni ile kendisine sahip çıkamaz ve kuzeni yerine bir başkası ile evlenmeyi kabul eder. Bu hususta ona dış bilemiş olan amcası, kötü bir insan olarak gördüğü arkadaşının oğlu ile Meliha'nın izdivacına onay verir. Meliha, kendine kurulan tuzağın farkına varıp Kenan'ın suçsuz olduğunu öğrendiğinde her şey için çok geç olur. Bir evladı olan Meliha, eşinin peşinden mecburen İstanbul'a gider. Eşi Arif'ten yeterince destek göremeyen Meliha, biçare bir hayat yaşayarak vefat eder.

Arif Bey. Muhsin Efendi'nin oğlu olan Arif Bey, babası tarafından Meliha'ya yakıştırılan ve dahi kurnazlıkla evlendirilen kişidir. Tek gayesi gezmek, eğlenmek, içmek ve zevk eğlemek olan Arif Bey hayatı bencilce yaşayan menfaatçi ve gösterişi seven bir kişidir. Babası sürekli seyahat etmek zorunda olan bir memur olduğu için talim ve terbiyesi ile ilgilenilememiştir. Meliha'nın bu kadar zıttı olmasına rağmen ondan bir çocuk sahibi olur lakin İstanbul'a göçüldüğünde evine ve Meliha'ya bakmadığı için yuvanın dağılmasına sebebiyet verir. Meliha'nın kendisine yazdığı mektuplardan hayli etkilenen Arif Bey, yaşlandıkça pişmanlığı kat ve kat artmış biri olarak Meliha'nın talihsiz hayatının roman olmasını diler ve yakın arkadaşı Muhip'ten yardım ister.

Saim Bey. Meliha'nın babası olan Saim Bey, eşinin vefatının ardından bitap olur ve kendisi de nöbetler geçirip hastalanarak vefat eder. Sağlığında iken yetim bir çocuğa bakmanın haklı gururu ile yaşayan Saim Bey, yanına aldığı Kenan'ı kendi evladından ayırt etmeksizin büyütüp okutur. Zira eşi ve kendisinin en büyük arzusu Kenan ile Meliha'nın mürüvvetini görmektir. Kızı ile olan yakın ilişkisi ve iyiliği ölümünün ardından kardeşinin mirasa konma hedefi gibi kötü niyetleri ile yerle bir olur. Vasiyeti gerçekleşmez, kendisinden kalan miras heba olur.

Daim Bey. Saim Bey'in kardeşi olmasına rağmen onun tam zıttı bir karakterde olan Daim Bey, haset eden kıskanç bir insandır. Meliha'nın kimsesiz kalmasını ve bu sayede kendi oğlu ile evlenip kardeşinin mirasına sahip olmak isteyen bencil Daim Bey, kendi gibi fena fikirli arkadaşları tarafından kandırılır. Kendi oğlu yerine arkadaşının oğlu ile Meliha'yı evlendirmek durumunda kalır.

Sadık. Daim Bey'in oğlu olan Sadık, babası ne derse onu yapan pasif bir gençtir.

Sabit. Kenan'ın İzmir'deki yakın arkadaşı olan Sabit, anlayışlı ve duygusal bir kişidir. Annesinden bir şey gizlemeyen Sabit, Meliha'nın gözlerini açmasını sağlaması ve Kenan'a da yalıda olağanüstü şeyler olduğunu söyleyen iyi bir insandır.

Faiz Bey. Saim Bey'in arkadaşı olan Faiz Bey, İstanbul'da Kenan'a sahip çıkan kişidir. Yalı ile haberleşmesini sağlar.

Muhsin Efendi. Arif Bey'in uzaktan ahbabı olan Muhsin Efendi kendisine para lazım gelince yalıda duyduklarını kendine çevirmeyi başarır. Araya Şöhret Bey'i sokarak Meliha'yı kendi sorumsuz oğluna almayı başarır. Zeki ve kurnazdır.

Şöhret Bey. Sefil bir hayatın ardından zengin insanlara dalkavukluk yaparak yaşayan Şöhret Bey, Daim'in yeğeni Meliha'yı Muhsin'in oğlu Arif ile evlendirmesi için kandıran kişidir.

Peyman. Arif Bey'in esirciden altı yüz liraya satın aldığı Peyman, kahır ve sitem içinde büyümüş sahtekar bir kadındır. Meliha'ya kibar gibi görünüp aslında kadını pare pare edeceği gelir. Arif'e odalık edeceğini düşünürken iki yaşında bir bebeğe bakmak üzere alınmasını öğrendiğinde öfkeden çılgına döner. Bu uğurda evin beyini tavlama için elinden geleni yapar.

Muhip. Arif'in İstanbul'daki yaşamından tanıdığı olan Muhip, hayatını roman yazması için yardım eden kişidir. İyi kalpli ve anlayışlı bir arkadaş olan Muhip, yazar olan arkadaşını Arif'in evine getirerek iki tarafın buluşmasına vesile olur.

ÖYKÜ

Birinci Kısım. Çocuk nazarında dünyanın anlatılması ile başlanan bölümde çocukluğun en güzel yıllar olduğuna dair açıklamalarda bulunulur. Meliha'nın ise çocukluğun en güzel deminden mahrum kalarak büyüdüğü bilgisi verilir. Çocukluğun en masum yıllarından bir arada bulunan Kenan ve Meliha'nın birbirine karşı beslediği sevgi-şefkat gibi özel duygulardan bahsedilir. Kenan daha çok küçükken hem öksüz hem yetim kaldığı için eniştesi olan ve aynı zamanda Meliha'nın babası Saim Bey'e emanet edilir. Saim Bey onu okutmak amacıyla ilgilenir ve hatta aralarını iyi gözlemlediği için kızı Meliha ile dahi evlendirmeyi düşünür. Bu düşüncelerini kızı ile paylaşır. Meliha utanç ile karışık mutluluk duyarken babasından onay aldığı için karşılıklı birbirlerini sevdiklerini itiraf eder. Kenan İstanbul'da eğitimini tamamladıktan sonra Meliha ile izdivaç edecektir. Lakin Saim Bey'i kardeşi Daim Bey uzun zamandır Meliha'nın büyümesini ve oğlu Sadık'a almayı bekler. Kız da 14 yaşlarında olduğu için açılma gereği duyunca, Saim kızı Meliha ile ilgili planlarından bahseder. Derin bir haset içine düşen Daim Bey eşi ile birlikte çeşitli entrika planları düşünür.

İkinci Kısım. Kenan sevdiceğinden ayrılma endişesi içinde de olsa eniştesi ile birlikte İstanbul'a giden vapura biner ve bir imtihan ile Mekteb-i Mülkiyeye(Siyasi Bilimler) kabul olunmuştu. Bu başarısı hem Meliha'yı hem de eniştesi Saim Bey'i gururlandırır. Lakin bu uzun bir süreç olacaktır ve Saim Bey bunu hesaba katmayı unuttur. Zira yakalandığı amansız hastalık neticesinde Kenan'a haber dahi edemeden vefat eder. Yakın dostu Faiz Bey dahi her şeyi bilmesine rağmen yalıda olanlardan bihaber bir şekilde yaşar. Çünkü duruma neden olan kardeşi Daim Bey, yalıya ve dahi Meliha'yı oğluna alabilme çabası ile Kenan'dan gelen mektupları engeller. Meliha'nın yazdıkları da iletilmez ve böylece birbirlerinden kopmaları hedeflenir. Kurulan entrika Kenan'ın haber alamamasının ardından okuldan çıkıp yakın arkadaşı Sabit ile görüşmesinden sonra ortaya çıkar. Meliha'nın evlendiğini öğrenen Kenan derinden yaralanır ve durumu kabullenemediği için yüzleşmek istemez. Uzun bir mektupla arkadaşına veda ederek kendini geri çeker.

Üçüncü Kısım. Meliha için zorlu geçen hayat yavaş yavaş normale dönmeye başlarken kızcağız Kenan ile ilgili bir haber almak üzere en yakın arkadaşı Sabit'e ve onun validesine gider. Kenan'ı kendi oğlu gibi gören kadın, Kenan geldiğinde açıkladığı tüm gerçekleri ve mektuplardan haberdar olmadığını açıkladığında ise Meliha duyduklarına inanamaz. Her ne kadar artık her şey için geç olsa da Kenan ile ilgili bir ümide kapılmaması gerekirken üzmekten kendini alamaz. Oğlu Sadık ile Meliha'yı evlendiremeyen Daim Bey, bir şeytanlık düşünerek Meliha'yı iş yerinden memur arkadaşı Muhsin Bey'in oğlu Arif'e ayarlar. Zira Arif tam aradığı tip ve kurnazlıkta kötü biridir. Daim Bey'in mirasa konma maksatlı çok farklı planları vardır. Muhsin Bey'in tayini İstanbul'a çıkıp gidince oğlu Arif iyice kontrolden çıkar. Pederinin İzmir'den ayrılmasından üç yıl sonra paralar suyunu çekince Meliha'yı bir köşeye atan adam ondan ayrılmak yerine onu da peşinde sürükleyerek İstanbul'a getirir. Bir süre sonra Meliha, kalan evi kiraya verip eline üç beş para geçmesini sağlayarak İstanbul'a geldikten beş ay sonra doğum yapar. Fakat kocası çapkınlıklarına ve kumarına devam eder. Konakta eğlenceler vermeye devam ederken zevcesinin elmaslarını da çalar. Evladına baba olan adama sabretmeye devam eden Meliha, bir adama odalık etmek üzere satın alınmış bir köle olan Peyman Hanımı, evine çocuğuna eğitim verme amaçlı geldiğini düşünerek işe alır. Peyman gibi şeytani bir kadınla da eyllenen Arif, kadının kendine takıntı olduğunu fark edince uzaklaşır ve Peyman iyi bir paraya esirciye satılır.

Hatime. Son bölümde yazar İstanbul-Şişli sokaklarında dolaşırken yakın arkadaşlarından biri olan Muhip'in kendisine ısrarla anlatmak istediği ve dolayısıyla kaleme alacağı hikâyenin peşine düşer. Daha evvel sözleşilmiş olduğu üzere Muhip ile birlikte Arif Bey'in dairesine giderler. Havadan sudan bir süre konuşulduktan sonra yaşanan hadiselerin bir an evvel anlatılması için konuyu ciddileştiren Muhip olur. Zevcesini ve çocuğunu ihmal ederek zevk sefa peşine düşen Arif'in pişmanlığı hayret vericidir. En son araştırmalarına göre Makrıköyü'nde sefalet ve perişan içinde vefat ettiğini haber alan Arif Bey, oğluna bir türlü ulaşmaz. Masanın üzerinde yığınla duran Kenan'ın Meliha'ya yazmış olduğu ve dahi Meliha'nın Arif'e yazmış olduğu eski mektupları da göstererek romanda sergüzeştlerinin yer almasını

münasip bulur. Yazılan romanının da bir nüshasını dileyerek gözyaşlarına boğulur ve Cenabıhak'tan af diler. Romanın son kısmında Arif'e yazılan mektuplardan birine yer verilerek Meliha'nın ıstırabı anlatılır. Bir aydan fazla uğraşarak yazılan roman Arif Bey'e iletilmek üzere hazırlandığında vefat ettiği bilgisi ile roman son bulur.

TEMALAR

Ahlaki Değerler. Doğu ve Batıyı temsilen verilen yaşamlarda alafranga hayata duyulan arzunun ve özentiliğe düşkünlüğün hazin sonu ahlaki değerler teması çevresinde irdelenir. Yazarın ahlaksızlıklara ve ahlaki değerlere ilişkin düşüncelerinin yansımalarını romanın tümünde görebilmek mümkündür. Batıya nazaran daha İslam'a ve nasibe yönelik yaşayanların ahlak değerlerini koruyanların daha huzurlu bir hayat sürdürdüğüne dikkat çekilir.

Paranın Gücü. Romanın için vuku bulan olayın hazin sonu paranın gücünü gösterir nitelikte gelişim göstermektedir. Zira roman kişilerinin saf ve aşkla bezeli duyguları üzerlerine ait olan para ve kalacak miras dolayısıyla yerle bir olur. Meliha'ya kalan mirasın kendisine geçmesini isteyen hem Muhsin Bey hem de amcası Daim Bey hırs ve ihtiraslarının kurbanı olurlar. Zamanla para bittikçe güç de biter ve geçmişe dair pişmanlıklar ortaya çıkmaya başlar.

KARAKTER ANALİZİ

Kenan (Duygusal)

Karakter Meliha'nın halazadesi olan Kenan, henüz üç yaşlarında iken hem validesini hem de pederini kaybeder. Çocukluğundan beri hayatının en büyük tesellisini Meliha ile sohbetlerde bulan Kenan, Meliha'ya âşıktır. Meliha'ya çok düşkün olmakla birlikte onunla olan evlilik hayali eniştesi tarafından kabul görür. Mektebi Mülkiyeyi kazandıktan sonra kısa süre için ayrılmak durumunda kalırlar fakat hep aklında Meliha'sı vardır. Düşünmeden karar alan ve asabi bir adam olarak büyüyen Kenan, Saim Bey'in kardeşinin yaptığı tuzağa düşerek Meliha'dan uzaklaşır. Her ne kadar zeki de olsa kendisine karşı kurulan hain plan karşısında çaresiz kalır. Aşırı duygusal ve ahlaklı bir kişi olan Kenan, Meliha'nın başkası ile evlendirilmiş olmasına dayanamaz ve bir veda mektubu yazarak İstanbul'a geri döner.

Aktiviteler Doğa yürüyüşleri yapmaktan ve Meliha ile sohbet etmekten hoşlanan Kenan, sakin yapısı ile dikkat çeker. Kişiliğine yaraşır derecede kitap okur, namaz kılar ve mektuplar yazar. Huzursuzlandığında sigara içen Kenan İzmir'de iken hemen her gün Meliha ile sahilde yürüyüşe çıkar.

ÖRNEK ANILAR

Düşünceli. Saim Bey'in sıhhati ve Meliha'nın akıbeti ile ilgili endişeye düşen Kenan, en son kendisine Faiz Bey aracılığı ile gönderilen mektupla ilgili endişeye düşer ve dahi inanmak istemez. Derslerindeki verimi de düşünceleri nedeniyle düşer: "...Biçare çocuk ortada hiç bir sebep mevcut değilken, bu tebeddül-i muamelenin neden neş'et eylemekte olduğunu mümkün değil keşfedemiyordu. O çalışkan, haluk Kenan, şimdi haylaz, yaramaz Kenan olmuştu."

Çaresiz. İstanbul'a gittiğinde Meliha'nın babasının kendisine göndermiş olduğu mektupla çaresizliği hisseden Kenan, kötü şeyler olacağını hisseder ve hayli üzülür. Zira eniştesi kendisine hastalığı dolayısıyla bir hal olursa Meliha'ya yanlışı yapılacağından tedirgindir. Söz konusu Meliha olunca Kenan da ne yapacağını bilemez: "Kenan bitmişti, mahvolmuştu. Hüviyet-i insaniyyesini kaybetmişti. Başında yıldırımlar patlasa, kalbinden yanardağlar boşansa bu kadar müteessir olmazdı. O mektep onun bütün dertlerini, bütün elemelerini ufacık bir mütalaa ile teskin eden, ona her şeyi hoş gördüren o kâşane-i safü-perver, döndü döndü de bütün kuvvetiyle başına yıkıldı."

Duygusal. Uzun bir süre yalından ve sevdiceğinden mektup alamayan Kenan, ters giden şeyler olduğunu düşünür. Bir şekilde mektepten izin alıp Sabit'e gidince Meliha'nın başkası ile evlendirildiği bilgisini ve kendisinin de onunla evlenmek istemediğinin yayıldığı bilgisini alır. Dünyası başına yıkılır: "Kenan'ın gözlerinden yine yaşlar boşanmaya başladı. Ettiği bu hata, bu gafletin tamiri gayrikabil idi. İndinde artık her şey mahvolmuş, hayatın lezzeti, kıymeti kalmamıştı. Ölünceye kadar ateş-i hicran içinde yanıp kavrulacaktı. Başını alıp gözünün gördüğü yerlere, oradan Meliha' dan uzak yerlere gidecek, bakiyye-i ömrünü -bu hatanın tamirine medar olur diye- ıstırap içinde, yokluk içinde geçirecekti."

Gururlu. Sevdiği kızın evlenmesi haberi karşısında dünyası yerle bir olup hayalleri kalmayınca onun hayatından silinmeyi tercih eder, kıza görünmek dahi istemez: "Fakat her iki suretle de Meliha'dan

ayrılmak lazım geliyordu. Şimdi Kenan için tahkiki elzem bir cihet varsa o da Meliha'nın masumiyetine dair olan mülâhazatın takviyesine hadim olacak vesaike dest-res olmağı."

Kaderci. Meliha'nın evlendirilmesini her ne şekilde olmuş olursa olsun nasip ve kadere yoran Kenan, sabretmeyi tercih eder ve uzaklaşır: "İşte Kenan gezdiği, yürüdüğü yerlerde hep bunları düşünüyor. Kaderinin bu tahavvül-i müdhîşesine hayret ediyordu. Sabit ise refikini bu tasavvurat-ı müziceden kurtarmak için dereden tepeden bahisler açıyor, fakat söylediklerini yine kendi dinliyordu."

Meliha (Duygusal)

Karakter Annesini çocukken babasını da genç kız olduğunda kaybeden Meliha, ahlaklı ve iffetli bir kız olmasıyla tanınır. Kenan'a çocukluktan itibaren düşkün olan Meliha, babasının da arzusu ile Kenan ile sözlenir lakin araya okul girdiği için beklemek durumunda bırakılır. Art niyetli amcası Daim Bey ve zevcesinin kolayca tuzaklarına düşerek oğulları ile mirası elinden alınmak istenir. İtaatkâr ve pasif bir kız olan Meliha, babasının ölümü nedeni ile kendisine sahip çıkamaz ve kuzeni yerine bir başkası ile evlenmeyi kabul eder. Bu hususta ona dış bilemiş olan amcası, kötü bir insan olarak gördüğü arkadaşının oğlu ile Meliha'nın izdivacına onay verir. Meliha, kendine kurulan tuzağın farkına varıp Kenan'ın suçsuz olduğunu öğrendiğinde her şey için çok geç olur. Bir evladı olan Meliha, eşinin peşinden mecburen İstanbul'a gider. Eşi Arif'ten yeterince destek göremeyen Meliha, biçare bir hayat yaşayarak vefat eder.

Aktiviteler Doğa yürüyüşleri yapmaktan ve Kenan ile sohbet etmekten hoşlanan Meliha, uyumlu karakter yapısı ile dikkat çeker. Eşine yemek yapmak gibi hizmetlerde bulunur. On dört yaşına kadar Kenan ile mektebe giden Meliha, babasının mektuplarını dahi yazan ve okuyan kişidir.

ÖRNEK ANILAR

Çekingen. Yıllardır Meliha'yı ve Kenan'ı takip eden Saim Bey'in bir gün bildiklerini cümlelere dökmesi Meliha'yı sessizliğe sürükler. Babasına aşkını itiraf etmekte hayli zorlanan kızcağız anlattıktan sonra gözyaşlarına boğulur: "Meliha hüngür hüngür ağlamaya başladı. Saim Bey de kendini zapt edemedi. Kızının bu itirafat-ı samimanesinden arada dai-i müşkilat bir halin vukuu bulmadığına kanaat-ı kamile hasıl eyledi."

Duygusal. Eşi eve gelmediği günlerde eski günlerde Kenan'ın kendisine söylediklerini düşünüp nefisini umutlandıran Meliha, hassas ve duygusal bir kızdır: "Bazen de şimdi uzak, pek uzak yerlerde hayatın birçok keşmekeşleri içinde yuvarlanan, belki de bir lokma ekmek tedarikinden izhar-ı acz eden zavallı Kenan'ın, o yar-ı makamın son hitab-ı ruh-perverini "Seni seveceğim, ilelebet seveceğim Meliha" sözlerini ihtiva eden o evrakı kabul ettiğine memnun oluyordu."

Tedirgin/Endişeli. Amcası ve yengesinin kendisi için bulduğu zevcenin nasıl bir karakter olduğunu ne yazık ki keşfedecek kadar zamanı olmadığı için ve dâhil evliliği gerçekleştiği için de hayli tedirgindir. Zira aşk mektuplarının da açığa çıkmasını istemez: "Meliha, zavallı genç... İşte o zaman mahvolduğunu, artık Daim Beyin, zevcinin elinde fırladık gibi çevrileceğini anlamıştı. Çünkü namusu tehlikede bulunuyordu. Bu sır ifşa edilecek, kâğıtlar meydana çıkacak olursa onun için telef-i nefis etmekten başka bir çare kalmayacaktı."

Pasif. Kararlarını kendisi almak yerine bağlı olduğu kişiden bekleyen Meliha, kadın olarak geri planda kalmayı tercih eder ve kendisine sunulan hayatı yaşar: "Acaba Kenan kendi tevhülünden haberdar değildir de onun için mi gelmiştir? İşte zavallı kızcağızın zihnini perişan eden cihet asıl bu nokta idi. Zira amcasının ona intihap eylediği zevcin Sadık'a belki de rahmet okutacak derecede ahlaksız, namussuz bir vücut-ı habis olduğunu daha ilk günlerinde anlamış olduğu cihetle, bu işte mutlaka bir hile, bir desise mevcut bulunduğunu ancak o zaman keşfedebilmişti."

Namuslu/Terbiyeli. Namusunu korumak maksatlı evlenmiş bulunan Meliha bundan sonrasında Kenan ile ilgili konuları açmaz ve eşi ile kurduğu yeni yuvaya iffetini koruyarak sahip olmayı hayal eder: "-Benim şu iki üç ay zarfında kendisine yazdığım mektupların, ettiğim feryatların haddi hesabı yoktu. Ne olurdu yalnız birine cevap vereydi. Ben yazdıkça o bilakis sükûtu artırıyordu. Bu sükûttan bizar oldum. Zaten pederimin vefatından sonra namusum dahi tehlikede kalmıştı. Siz de pekâlâ bilirsiniz. Ben namusu aşka feda edenlerden değilim."

İtaatkâr. Meliha mirası eşine pay olduğunda kendisinden ayrılacağını düşündüğü Arif bey, kendisini de İstanbul'a götürür, eş görevlerini yerine getirmemesine rağmen Meliha Arif'e itaat etmeye devam eder: "Meliha, biçare kadın bu havadisten pek ziyade mahzun olmuş, vatanından ağlaya ağlaya

ayrılmıştı. Fakat her halde zevcine itaate mecbur idi. Çünkü sirkat edilen evrakından başka o şimdi bir evladın hamili idi.”

Arif Bey (Uyumsuz)

Karakter Muhsin Efendi'nin oğlu olan Arif Bey, babası tarafından Meliha'ya yakıştırılan ve dahi kurnazlıkla evlendirilen kişidir. Tek gayesi gezmek, eğlenmek, içmek ve zevk eylemek olan Arif Bey hayatı bencilce yaşayan menfaatçi ve gösterişi seven bir kişidir. Babası sürekli seyahat etmek zorunda olan bir memur olduğu için talim ve terbiyesi ile ilgilenilememiştir. Meliha'nın bu kadar zıttı olmasına rağmen ondan bir çocuk sahibi olur lakin İstanbul'a göçüldüğünde evine ve Meliha'ya bakmadığı için yuvanın dağılmasına sebebiyet verir. Meliha'nın kendisine yazdığı mektuplardan hayli etkilenen Arif Bey, yaşlandıkça pişmanlığı kat ve kat artmış biri olarak Meliha'nın talihsiz hayatının roman olmasını diler ve yakın arkadaşı Muhip'ten yardım ister.

Aktiviteler Akli haylazlıkla dolu olan Arif, kumar oynamak ve para harcamaktan keyif alır. Bu uğurda da Meliha ile evlendirip zevcesine kalan mirası yer. Sigara ve içki içmek gibi kötü alışkanlıklarının yanında Peyman ile kısa süreli ilişki kurmak da sakıncalı davranışlarındandır.

ÖRNEK ANILAR

Rezil. Orta yaşlarına rağmen akli bir karış havada olan Arif, Şöhret Beyin araya girmesi ile Daim Bey'e Meliha ile evlendirilmesi için kabul ettirilir. Daim'in Arif'i kabul etme sebebi ise adamın kötü ve rezil karakteridir: “Sen onun zevcini belki tanımazsın. Arif Bey namında bir rezil, bir çapkın. Buna sebebiyet veren Daim Beyden ziyade o mel'un Şöhret Beydir. Elbet bir gün olur, onlar da hareketlerinin cezasını görürler.”

Sorumsuz. Meliha ile evlenmesinin ardından zevcesini umursamayarak yine kafasına göre rahat ve sorumsuzca yaşamaya devam eder: “Çünkü Arif Beyin bütün seyyiat-ı ahlakiyle beraber zevcesi olduğu için ona karşı hiç olmazsa zahiren bir hiss-i hürmet ve muhabbet taşıması lazım geliyordu. İşte muhabbete müstait olan kalbini asla arzu etmediği bir hürmet ve tazime alıştırmak için nefsiyle son derecede mücadele etmekte bulunduğu bir sırada zavallı Meliha, Kenan'ın avdetini, birkaç gün sonra da başını alıp savuştuğunu işitmişti.”

Çıkarıcı. Kenan'ın yalaya döneceğini duyduğunda olur da Meliha kendisini bırakır da mirastan mahrum eder diye türlü fenalıklar düşünecek kadar çıkarıcı biridir: “Bu havadis Arif Beyi fena halde telaşa düşürdü. Bu telaş Meliha' dan ayrılabilmek hatırasından değil, o servet ve saadetten mahrumiyet ihtimalinden tevellüt ediyordu.”

Nezaketsiz. Zevcesi Meliha'ya sarhoşken sinirlenip kötü kelimelerde bulunur: “-Miskin karı, ben sarhoş muyum sanki? Haydi defol buradan gözüm görmesin. Namusumun başı için seni tepelerim mel'un.”

Mirasyedi. Zevcesinin varını yoğunu bitiren Arif Bey, sonunda beş parasız kaldıklarına şahit olur: “Fakat müntakim-i hakiki olan Cenabıhak onun başına birçok felaketler yağdırdı. Nihayet müthiş bir kazaya uğrayarak bütün varı yoğu mahvoldu. Arif Bey bu vak'alardan ibret alacak yerde bilakis israf ve sefahatini arttırıyor, biçare Meliha'yı tazyik ettikçe ediyordu.”

Alafranga. Henüz yeni çocuğu olmasına rağmen selamlıkta dalkavuklarla eğlence halinde olan Arif'in asıl niyeti hikâyelerden öğrendiği Beyoğlu yaşamına sahip olmak ve hatta eve kendisi için cariye satın almak niyetine girer: “Arif Bey henüz mektepte hikâye tarzında Beyoğlu eğlencelerine dair işittiği sözlere hayran olmuş, o zamandan beri bu âlemlerde bulunmak için kendinde bir meyl-i şedid hissetmişti.”

Pişman. Mahvettiği yaşamların çok zaman sonra hem eşini hem de evladını kaybettiğini öğrendiği mektupların ardından büyük pişmanlık ve üzüntü duyarak onları arayışa geçer: “-Oh dostum, bu kadar teminata lüzum var mıydı? Ben zaten gençliğimde irtikap ettiğim cinayetlerin, rezaletlerin -sairlere ders-i ibret olur ümidiyle, fakat müessir bir kalemle- enzar-ı ammeye vaz'ını arzu ederdim.”